

afsætningsmuligheder, og man har allerede, inden forretningen rigtig er kommet i gang, hørt betragtninger fremsat om, hvor meget avlsvæg vi kan undvære uden at skade avlen. I denne retning behøver man næppe at nære ængstelse, da der ingen tvivl er om, at jo mere avlsvæg vi kan eksportere, jo mere vil eliteavlen blomstre.

Det var i årets løb en betydningsfuld begivenhed, at man kunne erklære kampen mod kvægtuberkulosen endt og landets kvægbesætninger fri for tuberkulose. Det næste skridt på vejen fremad blev derefter en intensivering af bekæmpelsen af den smitsomme kalvekastning. Arbejdet på dette område er allerede langt fremskredet på Bornholm, Fyn m. fl. landsdele og i god gænge andet steds. Bekæmpelsen af disse og andre vigtige husdyr sygdomme er vigtig, ikke alene af produktionsøkonomiske, men også af afsætningsmæssige hensyn.

Vejrforholdene i landbrugsåret 1949—50. (Fra 1. oktober 1949—30. september 1950.)

Udarbejdet på grundlag af Det danske meteorologiske Instituts månedsoversigter over vejrforholdene. Angående de enkelte måneders vejrforhold henvises til de månedlige oversigter i *Tidsskrift for Landøkonomi*.

Temperaturforholdene.

Landbrugsåret 1949—50 blev temmelig usædvanligt i klimatisk henseende. Ikke alene blev nedbøren stor, således som det vil fremgå af et følgende afsnit, men også middeltemperaturen nåede en højde, der ikke er almindelig på vore breddegrader.

Efteråret 1949 var meget mildt. Den gennemsnitlige middeltemperatur for månederne oktober—december blev $2,4^{\circ}$ over normalen og bragte kalenderårets middeltemperatur op på $9,2^{\circ}$. Det lyder ikke af så meget, men betyder dog, at 1949 blev det hidtil varmeste år, siden de systematiske temperaturmålinger begyndte i 1768.

For landbrugsåret 1949—50 blev den gennemsnitlige middeltemperatur $8,9^{\circ}$, d. v. s. $1,4^{\circ}$ over normalen. Det blev det 3. år i rækkefølge med »varme-overskud«. I 1947—48 og 1948—49 lå middeltemperaturen henholdsvis $1,0^{\circ}$ og $1,4^{\circ}$ over det normale.

Tabel 1. Temperaturforhold i de enkelte måneder (Celsius).

		Middel temperatur	Normal temperatur	Afvigelse fra normalen	Målte temperaturer	
					højeste	laveste
Oktober	1949	11,1	8,1	+3,0	23,5	÷ 4,3
November	1949	5,8	4,1	+1,7	14,5	÷ 4,4
December	1949	4,0	1,6	+2,4	10,6	÷ 7,8
Januar	1950	÷0,2	0,1	÷0,3	8,8	÷16,0
Februar	1950	1,6	÷0,1	+1,7	12,1	÷16,1
Marts	1950	4,1	1,6	+2,5	17,3	÷15,0
April	1950	6,5	5,5	+1,0	21,0	÷ 6,1
Maj	1950	12,4	10,7	+1,7	29,4	÷ 5,2
Juni	1950	15,4	14,2	+1,2	32,1	÷ 0,6
Juli	1950	16,2	16,0	+0,2	28,2	+ 2,6
August	1950	17,3	15,3	+2,0	29,5	+ 3,8
September	1950	13,0	12,3	+0,7	21,8	+ 0,6
Gennemsnit		8,9	7,5	+1,4	—	—

Af tabel 1 vil det fremgå, at alle årets måneder, med undtagelse af januar, havde over normal middeltemperatur.

Oktoberets middeltemperatur blev $3,0^{\circ}$ over normalen, og den milde periode, der var begyndt den 21. august, varede helt til 27. oktober 1949 og gav 68 sammenhængende døgn med over normal varme. Nattefrosten var ubetydelig. Temperaturændringerne i november var ret små, og navnlig månedens sidste halvdel havde mildt vejr. Dagfrost forekom så godt som ikke i december, og nattefrost var ret sjældent forekommende i forhold til årstiden. Ved 5 stationer blev der ikke konstateret minusgrader. Det er det største antal siden december 1912.

I januar satte vinteren ind med nogle kortvarige frostperioder, især omkring den 4.—6. og 18.—20., hvor dagtemperaturen kom $3—4^{\circ}$ under frysepunktet, mens 7—12 frostgrader om natten ikke var ualmindeligt. Månedens ialt 23 frostdage mod normalt 21. Februar, der plejer at være årets

koldeste måned, fik en middeltemperatur på $1,7^{\circ}$ over normalen. En varmeperiode i tiden 15.—20. gav dagtemperaturer, der oversteg normalen med $6-11^{\circ}$, men så satte vintervejret på ny ind og varede til lidt ind i marts, navnlig med ret stærk nattefrost. De, der havde truffet forberedelser til såning i februars milde periode, måtte opgive deres forehavende på grund af frost og sne.

April og maj havde ikke større temperatursvingninger. Nattefrosten, som kan være ondartet på udsatte steder i forårstiden, blev gennemgående forholdsvis ringe, hvad der i høj grad var af betydning for overvintrende frøafgrøder og de tidligt lagte kartofler. Antallet af frostdage i de enkelte måneder er anført i tabel 2.

Middeltemperaturen blev ret høj i juni, men der var betydelige temperatursvingninger. I varmeperioden fra den 4.—8. steg temperaturen til $25-30^{\circ}$. Resten af måneden havde gennemgående mildt vejr, men med enkelte dage, hvor temperaturen faldt stærkt. Dog havde kun en enkelt station nattefrost — og kun en enkelt nat. Juli blev ikke den typiske sommermåned, som man normalt regner med. Den havde nogenlunde jævnt fordelt 4 perioder med over og 4 med under normal varme, men ingen egentlig varmeperiode.

Tabel 2. Antal dage med frost, nedbør og tåge i de enkelte måneder.

		Frostdage		Nedbørdage		Tågedage*)	
		1949-50	normalt	1949-50	normalt	1949-50	normalt
Oktober	1949	1	3	14	15	4	6
November	1949	3	10	17	14	6	6
December	1949	6	16	22	15	6	9
Januar	1950	23	21	13	14	8	11
Februar	1950	14	21	18	11	10	9
Marts	1950	10	18	12	13	12	9
April	1950	3	7	15	12	4	6
Maj	1950	—	1	10	11	4	4
Juni	1950	—	—	11	10	2	2
Juli	1950	—	—	14	13	2	2
August	1950	—	—	15	15	1	2
September	1950	—	—	21	13	1	3

*) Gennemsnit for 25 fyr-stationer.

Derimod blev august den rigtige sommermåned, idet egentlige kølige perioder ikke forekom trods den rigelige nedbør, der dog for en væsentlig del faldt om natten. De højeste temperaturer forekom i dagene 21.—23., hvor 23—28 ° var det almindelige. Også september havde ret små temperaturændringer, og der konstateredes ikke nattefrost.

Den absolut højeste temperatur i landbrugsåret 1949—50, 32,1 °, målt i Gelsted på Fyn den 7. juni. Den absolut laveste, ÷ 16,1 °, nåedes den 28. februar i Ringsted.

I tabel 2 er antallet af frostdage, nedbør- og tågedage anført for de enkelte måneder. Til sammenligning er nævnt det tilsvarende normale antal. Når der ses bort fra januar, har frostdagenes antal i hver enkelt måned ligget væsentligt under det normale. Til gengæld har antallet af nedbørdage ligget over, specielt i december, februar og den regnrige september 1950.

Nedbørforholdene.

De konstaterede nedbørmængder, deres fordeling over året og efter landsdele, er dog det, der har størst interesse i landbrugsmæssig henseende. Tabellerne 3 og 4 giver en oversigt herover.

Den samlede nedbør i landbrugsåret 1949—50 beløb sig i gennemsnit for hele landet til 788 mm mod normalt 626 mm, eller 26 pct. for meget. Til sammenligning tjener, at nedbørmængden i det tørre år 1947 (oktober 1946—september 1947) var 398 mm eller 36 pct. for lidt, d. v. s. at nedbøren i 1949—50 har været næsten dobbelt så stor som i 1946—47.

Det er dog ikke mængden af nedbør, der alene er afgørende. Af væsentlig betydning er dens fordeling over året og mellem landsdelene. Ser man på de enkelte måneder for landet som helhed, er der faktisk kun 2, nemlig november og tildels januar, der har været nogenlunde normale med hensyn til nedbør. Alle de øvrige, også de mere afgørende i produktionsmæssig henseende, har været »stor-afvigere« fra normalen, f. eks. maj med ÷ 45 pct. og juli med + 61 pct. Februar og september blev de to helt store nedbørmåneder med henholdsvis 121 og 104 pct. over normalen.

Tabel 3. Nedbør (millimeter).

		1949			1950									Alle 12 måneder
		Oktober	November	December	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	
Hjørring	amt	123	58	86	34	55	26	59	26	59	127	122	136	911
Thisted	»	158	70	99	60	60	28	59	25	55	129	115	129	987
Ringkøbing	»	139	64	119	43	76	37	61	22	59	102	120	165	1007
Ribe	»	105	55	111	38	85	47	60	21	61	141	155	181	1060
Viborg	amt	112	50	86	52	69	37	63	22	48	91	111	132	873
Aalborg	»	107	56	76	40	60	28	63	23	44	108	115	130	850
Randers	»	62	50	54	49	61	29	51	13	23	82	127	108	709
Aarhus	»	78	50	80	47	69	32	63	18	38	81	117	126	799
Vejle	»	83	47	104	45	76	43	65	22	43	109	104	137	878
Samsø		45	42	47	35	59	25	51	23	25	80	112	91	635
Odense	amt	54	45	73	38	71	28	55	21	30	76	106	81	678
Svendborg	»	40	67	86	45	84	34	54	23	40	88	101	90	752
Langeland		21	58	78	33	77	27	36	19	29	92	83	83	636
Holbæk	amt	41	43	65	36	69	22	44	26	31	83	133	73	666
Sorø	»	31	56	77	43	83	25	47	27	24	96	103	70	682
Frederiksborg	»	32	57	65	33	81	27	51	32	34	121	78	77	688
Københavns	»	21	65	63	39	84	23	50	35	32	92	87	55	646
Præstø	»	21	82	92	45	74	25	45	29	30	99	131	62	735
Maribo	amt	17	64	89	37	81	24	40	29	27	102	117	85	712
Vestjylland		131	62	104	44	69	34	60	23	58	125	128	153	991
Østjylland		88	51	80	47	67	34	61	20	39	94	115	126	822
Sønderjylland		70	49	107	42	93	42	62	21	42	104	110	143	885
Fyn m. v.		40	53	71	38	73	28	49	21	31	84	101	86	675
Sjælland		29	61	72	39	78	24	47	30	30	98	107	68	683
Lolland-Falster	..	17	64	89	37	81	24	40	29	27	102	117	85	712
Danmark:														
1949—50		56	55	84	40	75	31	52	23	38	103	115	116	788
Normal (40 år)	..	66	53	58	44	34	41	40	42	47	64	80	57	626
Afv. i pct.		÷15	+4	+45	÷9	+121	÷24	+30	÷45	÷19	+61	+44	+104	+26
Bornholm		15	105	132	35	57	20	52	22	43	70	43	107	701

I tabel 4 er der givet en oversigt over nedbøren i de enkelte amter og landsdele i den egentlige vækstperiode april—september. Her kommer Ribe amt højest med et nedbøroverskud på 67 pct. Det er dog de 3 måneder juli—september, der har sat tallene så stærkt i vejret. Som nævnt havde maj måned og i nogen grad også juni et stort nedbørunderskud.

Tabel 4. Nedbør i forårs- og sommerperioden.

		April—September inkl.		
		1950 mm	Normal mm	Afvigelse i pct.
Hjørring	amt	529	326	+62
Thisted	»	512	334	+53
Ringkøbing	»	529	350	+51
Ribe	»	619	370	+67
Vestjylland		547	345	+59
Viborg	amt	467	334	+40
Aalborg	»	483	322	+50
Randers	»	404	315	+28
Aarhus	»	443	346	+28
Vejle	»	480	355	+35
Østjylland		455	334	+36
Sønderjylland		482	374	+29
Samsø		382	279	+37
Odense	amt	369	314	+18
Svendborg	»	396	328	+21
Langeland	»	342	307	+11
Fyn m. v.		372	307	+21
Holbæk	amt	390	293	+33
Sorø	»	367	296	+24
Frederiksborg	»	393	327	+20
Københavns	»	351	313	+12
Præstø	»	396	305	+30
Sjælland		379	307	+23
Maribo amt		400	309	+29
Jylland og Øerne		447	330	+35
Bornholm		337	284	+19

Oktober 1949 blev meget regnrig i landets vestlige egne, men hovedparten af nedbøren faldt i månedens sidste tidøgn. De 2 første tidøgn var regnfattige, og da hele måneden gav ringe nedbør i landets østlige egne, blev oktober en god måned for roeoptagning og andet efterårsarbejde. I november ændredes billedet. Nu fik de østlige øer den store nedbør, medens Fyn og Jylland havde et mindre underskud. December gav stor nedbør overalt i landet, især på Bornholm, der fik 144 pct. over normalen.

Nedbøren i januar var ikke særlig stor og faldt for en væsentlig del som sne. Den 5.—7. januar var der stærkt snefald over det meste af landet. Den store nedbør i februar var ret ligeligt fordelt landet over og bestod i hovedsagen af regn, i mindre grad af sne og slud. Årets første forårsmåned startede med store vandreserver i jorden, og det bødede i nogen grad på den ringe nedbør i marts, men bevirkede dog, at såningen — trods det milde og tørre vejr — blev forholdsvis sent påbegyndt og yderligere sinkedes en del af april måneds ustadige vejr og ret store nedbørmængde.

Da alle 3 forårsmåneder havde over middelværme, og der var rigelig fugtighed til stede i jorden, gav maj måned en græsvækst, som man sjældent har set magen til. Siloerne blev mange steder fyldt op med det store overskud af forårsgræs, og i juni prægedes landskabet af de tætte rækker af høstakke. Nedbøren i maj var næsten kun på halvdelen af det normale, men den var jævnt fordelt mellem landets forskellige egne. Det tørre vejr fortsatte i første halvdel af juni måned, således at der var gode betingelser for bjærgning af den store høafgrøde; men så satte det ind med ustadigt vejr og stærk nedbør, der for en stor del faldt som ujævnt fordelte byger.

Juli blev en regnrig måned, ikke mindst i den nord- og vestlige del af landet, og nedbøren var betydelig måneden igennem, dog navnlig i 2. og 3. tidøgn. Den faldt iøvrigt for en stor del i meget ujævnt fordelte byger. Kun 4—5 døgn var regnfri over hele landet. Høstmånedens var karakteriseret af den store nedbør, der navnlig faldt i månedens sidste halvdel. Bjærgningen af kornet blev derfor i høj grad vanskeliggjort i de egne, hvor høsten kom sent, og bedre blev det ikke, da

også nedbøren i september kom til at stå i rekordernes tegn. Nedbørdagenes antal blev i september gennemsnitlig 21 mod normalt 13; i Ribe amt blev antallet endda 25 og i Nordjylland 24. Det var ikke mindst Jylland, der kom op på de helt store nedbørmængder.

September vil blive husket som en meget vanskelig måned for landbrugsarbejdet. Af det endnu udestående korn og frø bjærgedes lidt af og til mellem bygerne, men kvaliteten var ikke god. Mange steder gik det også ud over det sidste høslæt. Optagningen af kartofler var vanskelig, og stubmarkernes efterårsbehandling blev ikke særlig virkningsfuld. Det kneb også med at få vintersæden i jorden, navnlig i de egne, hvor et par dages tørvejr måtte anvendes til at bjærge korn og frø. Den eneste trøst var den frodige græsvækst som følge af den høje temperatur og store fugtighed.

Nedbøren i juli—september androg for hele landet i simpelt gennemsnit ialt 334 mm, og 341 mm, når der ved beregningen tages hensyn til det område, hver nedbørstation dækker. Det var 10 pct. mere end i 1891, der hidtil havde repræsenteret højdepunktet. Ribe amt nåede højest med 477 mm mod normalt 234 mm, altså over det dobbelte af normalnedbøren.

Landbrugsåret 1949—50 kendetegnedes ved den høje middeltemperatur og den usædvanligt store nedbør, specielt i eftersommeren. Vinteren kom sent og var meget mild. De egentlige frostperioder var kortvarige, og der var ingen særlige snevanskeligheder. Foråret kom lidt ind i marts, men jorden var først tjenlig til såning henimod månedens slutning på grund af den megen vinterfugtighed. Forårsmånederne gav en usædvanlig græsfrodighed og alt tydede på rekordhøst, men navnlig for de lettere jorder ændredes udsigterne, da maj—juni havde ringe nedbør. Begyndelsen af august gav forholdsvis gode betingelser for høst og hjemkørsel af kornet, men for de senere afgrøder og i de egne, hvor høsten falder sent, gav det vedholdende ustadige vejr usædvanligt vanskelige bjærgningsforhold. Store værdier gik tabt, og den voldsomme nedbør har skabt vanskeligheder for det følgende, omfattende efterårsarbejde.

C. A. K.